

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/182211,Diana-Maksimiuk-Powojenne-wywózki-żołnierzy-AK-s-tudia-przypadków.html>
26.02.2026, 15:56

Diana Maksimiuk: Powojenne wywózki żołnierzy AK – studia przypadków

Los setek aresztowanych w lipcu 1945 r. w ramach Obławy Augustowskiej do dnia dzisiejszego pozostaje zagadką nie do końca rozwikłaną. Do grupy niewyjaśnionych spraw należy też dopisać zagadnienie nieznanej liczby osób, które, także w tajemniczych okolicznościach, po zakończeniu wojny wywiezione zostały w Sowiety i nierzadko przepadły jak kamień w wodę.

[Aparat bezpieczeństwa](#) [Armia Krajowa](#) [Komunizm](#) [NKWD](#) [Obława Augustowska](#) [Okupacja sowiecka](#) [Zbrodnie sowieckie](#) [ZSRS](#)

20.07.2025

Zakończenie II wojny światowej nie wiązało się z zaprzestaniem działań skierowanych przeciwko podziemiu niepodległościowemu w Polsce, tworzonej przez komunistów w nowym kształcie terytorialnym, który był dla niego nie do zaakceptowania. Wręcz przeciwnie, osiągnięcie celów politycznych wymagało od rządzących kontynuowania walki z ich przeciwnikami i poszukiwania nowych dróg i instrumentów, służących temu przedsięwzięciu. Na wschodnich terenach Polski, gdzie komuniści zainstalowali się już latem 1944 r., w maju 1945 r. podjęto decyzję o zlikwidowaniu w zdecydowany i energiczny sposób, w jak najkrótszym czasie, „band dywersyjnych”, by, jak głosiła propaganda, miejscowym władzom i ludności zapewnić „normalne warunki pracy”.

Cel ten w województwie białostockim (zwłaszcza w powiatach: Białystok, Hajnówka, Białowieża) z rozkazu Naczelnego Dowódcy Wojska Polskiego realizowała 1. Dywizja Piechoty. Operacja miała zostać przeprowadzona przy współudziale miejscowych władz, organizacji partyjnych i organów bezpieczeństwa. Te ostatnie służyły informacjami pozyskiwanymi w ramach działalności agenturalno-operacyjnej i śledczej. Dodatkowo na terenie województwa, na mocy rozkazu sztabu 64. Dywizji Wojsk Wewnętrznych NKWD, rozlokowano 267. pułk piechoty WW NKWD. Siły w Białostockiem miała także wzmocnić sformowana na przełomie stycznia i lutego 1945 r. 62. Dywizja WW NKWD.

Sowiecki ucisk

Zaangażowanie takich środków może świadczyć o tym, jak bardzo obawiano się podziemia. Materiały archiwalne ukazują, że pieczę nad przedsięwzięciem sprawowali Sowieci. Ich rękoma zrealizowana została na Suwalszczyźnie, Augustowszczyźnie i północnej Sokólszczyźnie „lipcowa obława” 1945 r., wpisująca się w walkę z podziemiem niepodległościowym, w wyniku której nie mniej niż 600 osób poniosło śmierć. To Sowieci kontrolowali sytuację w powiatach i wyznaczali kierunki i metody działania polskim służbom, m.in. poprzez instytucję doradców. Trzeba przy tym pamiętać, że do maja 1945 r. Główny Zarząd Kadr Armii Czerwonej odkomenderował do Polski 19 679 oficerów, którzy zdominowali obsadę najważniejszych stanowisk, w tym w wojskowej służbie sprawiedliwości czy w szkołach oficerskich.

Dobitym zaś przykładem supremacji władz sowieckich nad polskimi było swobodne przekazywanie obywateli polskich Sowietom i wywożenie ich do ZSRS. Jak wielka była skala tego zjawiska, trudno dziś stwierdzić, ale nie ma wątpliwości, że taka praktyka miała miejsce. W województwie białostockim ukazują to przypadki żołnierzy AK, którzy po aresztowaniu, będąc w

dyspozycji Miejskiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego lub Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Białymstoku zostali wydani funkcjonariuszom NKGB w lipcu i sierpniu 1945 r.

Studia przypadków

Pierwszy przypadek dotyczy Olgierda Kuszelewskiego. Urodzony w Kielcach w 1904 r. żołnierz AK/AKO - Armia Krajowa Obywatelska o pseud. „Sulima”, w latach 1942-1944 działał na terenie Lidy i Wilna. Od połowy 1942 r. był komendantem Obwodu Lidzkiego krypt. „Bór”. W 1943 r. został kierownikiem Straży Ochrony Powstania okręgu, a następnie jesienią tego roku zastępcą kwatermistrza okręgu AK. Pełnił funkcję delegata rządu londyńskiego na okręg wileński. Poszukiwany przez Niemców, do wiosny 1944 r. ukrywał się w Wilnie.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Aparat bezpieczeństwa, Armia Krajowa, komunizm, NKWD, Obława Augustowska, Okupacja sowiecka, Zbrodnie sowieckie, ZSRS

Artykuł

Halina Ponińska z d. Sędziak. Fot. ze zbiorów IPN